

Liv Finstad Polis – vad är det?

BOGANMELDELSE

i samarbeide med Carlione Mellegren og Jörgen Andersson, Studentlitteratur, Lund, 2023.

Liv Finstads "Hva er politi" kom ut i *Hva er serien* i 2018. Med serien: "utfordret (Universitetsforlaget) noen av Norges fremste fagformidlere til å gi svar på krevende spørsmål." *Hva er serien* har visse begrensinger i størrelse, men også i form, det skal være *velskrevne introduksjoner* "som kan fungere for både begynnere og viderekommende". Finstads bok må sies å ha fylt kravene med glans. *Hva er politi* er en bok som er lest og debattert både innad i fagmiljøene kriminologi og politistudier, men som også har fått en bredere leserskare. Det er derfor med en viss spenning en leser den nye svenske utgaven. *Polis – vad är det?* er oppdatert og tilrettelagt for et svensk publikum i samarbeide med Caroline Mellegren og Jörgen Andersson, begge ved enheten for polisieret arbeid ved universitetet i Malmö. Som norsk-svensk leser vekker den særlig interesse. Utgaven reiser spørsmålene om det er noe poeng i å oversette, utvide og tilrettelegge den? Kunne man ikke bare oversatt den originale utgaven?

Det har skjedd mye innen politiforskningen, men kanskje særlig innen kriminalpolitikken og politiets utvikling siden 2018. I nyutgaven oppdaterer Finstad deler av teksten som vedrører norske forhold og bringer dem opp til 2023. Dette gjelder blant annet bevæpnings spørsmålet og skarpe oppdrag. Boken har særlig blitt utvidet i første kapittel, *Polis – vad är det?* og det siste *Vart är polisen på väg?* Det svenske materialet fungerer meget godt og en sammenlignende lesing av den norske mot den svenske utgaven er en lærerik øvelse, ikke minst for at det belyser samfunnsmessige forskjeller mellom Sverige og Norge og politiet i de to landene. Det finnes historiske forskjeller, som at man i Norge fikk statlig politi i 1936, mens det skjedde i 1965 i Sverige. Det er juridiske ulikheter, svensk politi har vært bevæpnet i lang tid. Det er noen grunnleggende samfunnsmessige forskjeller som påvirker politiet. Norge og Sverige har ellers mye felles, også når det gjelder idealer vedrørende politiet og politidekning, men det er også forskjeller som belyses i boka. En svensk utgave har derfor en funksjon og egenverdi.

Det er ellers mye likt. Boka har samme kapitler og struktur. Det er noen ekstra underkapitler som fungerer godt i helheten. *Polis – vad är det?* fungerer fortsatt godt som innføringsbok. Finstads elegante språkføring og gode eksempler er oversatt og utvidet av Mellegren og Andersson. Som leser var det vanskelig å

BOGANMELDELSE

skille hvem som hadde skrevet hva. Det vitner om godt redaksjonelt arbeide. På mange vis liker jeg den svenske utgaven bedre enn den norske. Kanskje kommer det av at svensk politi i mange tilfeller står i situasjoner som synes vanskeligere enn hva norsk politi opplever. Utfordringene i utsatte områder, men også den større bruken av våpen gjør at politiet i mange tilfeller får en mer omstridt rolle. Sverige har utviklet problemer som beskrives som *svenske tilstander*. Med opp mot seks prosent av befolkningen som lever i hva politiet beskriver som utsatte områder. Flere av eksemplene i den svenske utgaven tar opp de utfordringene politiet har på dette feltet og ringvirkningene dette gir. Tilliten til politiet har i flere år vært noe lavere i Sverige enn i Norge, slitasjen i etaten har resultert i at flere slutter i yrket og man tidvis har hatt problemer med å fylle studieplassene ved politiutdanningene.

Spørsmålene rundt hva politiet er, hva slags politi vi bør ha og bruk av maktmidler drøftes. Det gis i liten grad vitenskapelige svar på disse spørsmålene. Det dokumenteres at når politiet "går høyt ut" og kommanderer, i stedet for å benytte seg av dialog og forhandlinger, ja da har konfliktene lettere for å eskalere. De senere årene har både svensk og norsk politi beveget seg i retning av mer ressurser til beredskap, økt sentralisering, mer tid til å forberede seg på terror og voldsomme episoder, økt vektlegging av politiets repressive funksjoner, mens forebygging har havnet i bakgrunnen. Dette behandles godt i boka. Den tilsvarende vektleggingen av etterretningsfunksjonen, analyser og internasjonal innsats vies mindre plass. Utviklingen innen politiet presenteres i media ofte som uunngåelig og som et svar på at verden har endret seg til det verre. Mye tyder på at dette kun er en del av årsakene til utviklingen og hvorvidt verden faktisk har blitt så mye verre er et annet spørsmål. Hva slags politi en mener er best handler til syvende og sist om verdier og ens grunnsyn på samfunnsmessige spørsmål. Det handler om politikk i en vid betydning av ordet.

Selv i Kardemomme by (av Thorbjørn Egner) er oppfatningene delte om hva slags politi en bør ha og grensene for maktbruk. Tante Sofie er en tydelig representant for de som ønsker et tøffere politi. Hennes anklager mot politimester Bastian kunne vært sakset fra dagens debatt. Hun anklager ham for kun å være blid og grei, men slik skal det ikke være: "En politi skal være en alvorlig sinna mann, og gjerne arrestere folk så ofte som han kan." Bastian på sin side ligger tett opp mot idealene nedfelt i den norske politiloven. Han understreker smidighet og forhandlinger: "Jeg er ... en vennlig mann, for det syns jeg man skal være hvis man kan, og jeg går omkring og passer på, at alle har det bra, for det synes jeg at alle skulle ha." Hans motto kunne være, for en tryggere Kardemomme by.

Jeg stilte innledningsvis spørsmålet om det er noen grunner til en egen tilrettelagt svensk utgave av Finstads bok. Det korte svaret på spørsmålet er ja. Det noe lengre er at de fem årene som har gått siden første utgaven gjør at en oppdatert og tilrettelagt utgave i seg selv er god nok grunn. Mye har skjedd siden 2018. Forskjellene mellom svensk og norsk politi er ikke så store

og vi liker å tenke at Sverige og Norge har mye felles både i verdier, språk, **BOGANMELDELSE** historie og kultur. Kanskje er det de små forskjellene som gjør at den svenske utgaven av Hva er politi ble en tankevekkende og lærerik opplevelse. Boken anbefales herved nordiske lesere!

Paul Larsson